

ABOVSKÝ

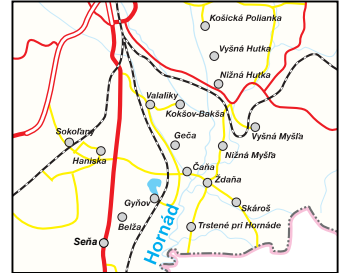
18. ročník, číslo 3, október 2023
www.regionhornad.sk

hlásnik

Príbehy, zaujímavosti

Tretí najlepší slovenský časopis v kategórii neziskových a rozpočtových organizácií súťaže Podnikové médium roka za roky 2012, 2017 a 2018. Vydáva Regionálne združenie obcí Hornád: Belža, Čaňa, Geča, Gyňov, Haniska, Kokšov-Bakša, Košická Polianka, Nižná Hutka, Nižná Myšľa, Seňa, Skároš, Sokolany, Trstené pri Hornáde, Valaliky, Vyšná Hutka, Vyšná Myšľa, Ždaňa.

- Futbalové oddiely si pripomenuli okrúhle výročia
- Pribudne infraštruktúra pre našich seniorov?
- Školák si v nebezpečenstve zachoval chladnú hlavu
- Zelenine i ovociu sa na našej pôde darí
- Priadka morušová - iba minulé pýcha regiónu?

V Skároši celý kraj

foto Milan Bagoni

Skárošský lesný amfiteáter je čoraz obľúbenejším miestom podujatí v Košickom kraji. Po roku sa tu 9. septembra znova konali Abovské folklórne slávnosti. V programe sa predstavilo aj niekoľko súborov z nášho regiónu. V pásme GENERÁCIE účinkovali Bakšanske parobci, folklórna skupina Kadlubeck z Valalík, mužská spevácka skupina Hrabov z Trsteného pri Hornáde a spevácka skupina Ozvena z Čane. Program MEDAILÓN ozdobil okrem iných valalické Paradne nevesti. Úspech mal „pláčik na špivane“ pre návštevníkov, ponúkal spoločné tancovanie, spievanie, školičku tanca a zábavu s divadielkom Haliganda. Teplé mesiace priniesli množstvo zaujímavých podujatí, užili sme ich naplno!

Slovo na úvod

Všetci sme Abov

Milé čitateľky, milí čitatelia, často v redakcii žasneme nad tým, že studnica tém a tipov pre Abovský hlásnik nevyschla celých 16 rokov, odkedy ho v redakcii pripravujeme. Stále je o čom!

My redaktori chodíme do mikroregiónu Hornád veľmi radi. Rytmus prípravy Hlásnika a nepretržitá starostli-

vosť o web www.regionhornad.sk patrí k nášmu životu. Starostky a starostovia nezabúdajú pripomenúť redaktorom, čím žila a žije ich obec. Pri práci nám často aj ďalší ľudia dajú do pozornosti svojich známych s pohnutými alebo inšpirujúcimi životnými príbehmi.

Abovský hlásnik vás chce nielen informovať, ale vám aj poradiť, pomôcť a snáď (niekedy) usmerniť. Chceme, aby každý článok niesol pridanú hodnotu. Špeciálnou výzvou je pre nás snaha mať v každom čísle zastúpenú každú obec.

Zároveň však hľadáme témy, ktoré nás spájajú a máme ich spoločne bez ohľadu na to, v ktorej obci žijeme. Cieľom Abovského hlásnika - tak ako v podstate všetkých ozajstných médií na celom svete - je približovať aktuálne a atraktívne udalosti a prostredníctvom nich podporiť ľudskosť, chuť pomáhať a zlepšovať veci okolo nás. Pretože my všetci sme v prvom rade Abovi!

Ďakujeme, že ste s nami a že nás stále čítate. Veľmi si to vážime a veríme, že s vami budeme ešte dlhý čas.

Anton Oberhauser, redaktor

Súťaž s webom regionhornad.sk

V súťažení s webom RZOH pokračujeme aj v jeseni. Tentoraz nájdite odpoveď na otázku: **Kde sa nachádza Pamätník oslobodenia?** Odpovede posielajte na e-mail regionhornad@gmail.com do 30. novembra 2023. Nezabudnite uviesť svoju adresu a telefonický kontakt.

Zo zaslaných odpovedí na otázku z č. 2/2023 sme vylosovali **Silviu Vargovú z Čane**. Odmeníme ju vecnou cenou a posedením pri kávičke. Gratulujeme! A aká bola správna odpoveď na otázku: Ako sa volá skalný výtvor vo Vyšnej Myšli, ktorý je zvyškom lávového prúdu z útrob vulkánu Bradlo? Myšlianske skaly.

red

Príprava pre Volvo: vyčistený kanál

Odvodňovací kanál vo Valalikoch, vybudovaný ešte za socializmu, v uplynulých mesiacoch obnovili metódami šetrnejšími k prírode. Prečistený bol 2,5 km úsek, aj s použitím mechanizmov známych ako kráčajúce bagre. Kanál idú z dvoch tretín prekladať aj do novej časti (v dĺžke 1 777 m), o niekoľko desiatok metrov bližšie k obci. Na jeho doterajšom mieste bude vybudovaná expedičná koľaj na nakladanie vyrobených áut značky Volvo na železničnú prepravu.

Preložený kanál bude mať vytvorené meandre, čím sa dĺžka toku výrazne predĺži. Vznikne väčšia plocha na odparovanie vody a malé jazierka na zadržiavanie vody. Počíta sa aj s presnom biotopov z územia, ktoré bu-

de nevyhnutné zastavať. Náhradná výsadba bude zahŕňať viac ako 2 500 drevín. Samotné nové rameno bude nakoniec ústiť do pôvodného kanála a ďalej do Hornádu.

Pri kanáli by mala vzniknúť nová rekreačná zóna, ktorá sa stane súčasťou približne 150 metrov širokého biologického pásu izolatej zelene medzi priemyselným parkom a zastavanou časťou obce. Štátny podnik Hydromeliorácie chce kanál prenajímať miestnym združeniam a komunitám.

Poznámka: V pondelok 18. septembra podpísala automobilka Volvo so štátnou firmou Valaliky Industrial Park zmluvu o prevode pozemkov, ktorá mu umožní začať stavať závod.

ao/mf, RTVS/TASR

Na skok do Španielska

Tanec ako forma komunikácie, vyjadrenia osobností, emócií. To všetko pocítili tanečníci z Rozmaringu na júnovom medzinárodnom festivale Jaminfest v oblasti mesta Fraga na východe Španielska. Súbor zo Sene bol popri kolegoch z Grécka jediným zo zahraničia. Väčšinu vystúpení absolvovali až večer, keď trocha poľavili denné horúčavy. Každé tanečné pásmo prebehlo na inom mieste a diváci ocenili súbory neutíchajúcim potleskom. Návštevníci si mohli vyskúšať aj školu tanca a osvojiť si základné kroky. Ďakujeme za krásnu reprezentáciu Slovenska a našej menšinovej kultúry.

mm/ao, foto Rozmaring

Mapujeme služby pre seniorov v regióne

Ste úplne nezávislý dôchodca a nepotrebuje žiadnu službu? To ste na tom veľmi dobre a prajeme vám, aby to tak vydržalo čo najdlhšie. Čas „zrenia“ však zastaviť nevieme a častokrát nás oslabí choroba či izoluje samota.

Redakcia Hlásnika zisťovala u **Kvetoslavy Bakšiovej**, pracovníčky v sociálnej oblasti vo Valalikoch, aké služby ponúka samospráva.

► Opatrovateľská služba

Viacgeneračné bývanie s rodičmi a starými rodičmi je dnes výnimkou, a tak ostávajú seniori so svojimi ťažkosťami v domácnosti sami. Ak sa kvôli zdravotnému stavu nedokážu o seba plnohodnotne postarať, môžu využiť terénnu opatrovateľskú službu.

Kvalifikované opatrovatelky im počas pracovných dní (spravidla od 7:30

Mám strieborný vek

do 15:30) pomôžu s hygienou, obliekaním, dohliadnu na liečebný režim a stravovanie, pomôžu s upratovaním, vybavovaním na úradoch alebo pri návšteve lekára.

Táto služba je originálna kompetencia obce a je financovaná z jej rozpočtu. Podmienky a cenník úhrad za jednotlivé úkony stanovuje všeobecné záväzné nariadenie obce (VZN). Aktuálne v regióne pôsobí 9 pracovníčok vo Valalikoch a jedna v Ždani.

► Denný stacionár

Osamelosť nie je najlepší priateľ ani lekár. V kolektíve je ľuďom veselšie, možno sa porozprávať o živote i poťažovať. Nejde to vždy so susedom, však? A dobre padne aj zmeniť prostredie, vyjsť z domu na spoločnú prechádzku či výlet. Denný stacionár v sociálnom zariadení práve toto ponúka. Aj rôznorodé aktivity, ktoré rozvíjajú pracovné zručnosti, pamäť či pohyblivosť starších klientov. Výhodou stacionára je aj poskytovanie odborných služieb, ako sú pomoc pri odkázanosti, sociálne poradenstvo a rehabilitácia, stravovanie.

Zatiaľ je možné túto ambulatnú službu, t.j. na čas dňa, využívať len v Košiciach. V našom regióne je však už pripravených viacero projektov. Obec Kokšov-Bakša a Haniska sa zapojili do výzvy na podporu sociálnych služieb financovanej z programu Plánu obnovy a odolnosti SR a obe projektové zámery boli schválené. Teraz podnikajú ďalšie kroky. Vo fáze projektu je aj zriadenie stacionára v starej fare vo Valalikoch.

► Sústavná pomoc v zariadení

Celoročné pobytové služby, v ktorých sa o seniorov stará tím odborníkov, poskytujú Zariadenia opatrovateľskej služby (ZOS) a Zariadenia pre seniorov

V meste sú ľudia viac anonymní, naštastie na dedinách sa susedia poznajú, a keď by sa niečo stalo, tak by to prišli oznámiť a riešiť na úrad. V obciach dobre fungujú aj kluby dôchodcov, ZO Jednoty dôchodcov a rôzne združenia

(ZPS). Nie vždy sa môžu deti postarať o imobilného či ťažko chorého rodiča kvôli zamestnaniu alebo vzdialenosti, a je legitímne takúto pomoc využiť. Samozrejme tieto zariadenia sú tu aj pre osamelých a relatívne zdravých klientov. Prijímatelia tejto služby si ju platia zo svojho dôchodku. V prípade nešťastných zariadení sa na ekonomicky oprávnených nákladoch zariadenia podieľa obec a dotáciou aj štát.

Tento typ zariadenia zatiaľ v regióne nemáme. Aj keď nádej tu je. Arcidiecézna charita Košice plánuje v Ždani vybudovať sociálno-zdravotné zariadenie sociálneho typu pre 30 ľudí.

► Ako vybaviť tieto služby?

Najprv je potrebné podať **žiadost o posúdenie odkázanosti na sociálnu službu** s potrebnými prílohami na obecný úrad obce, v ktorom

má senior trvalý pobyt. Túto žiadosť spracuje buď obec sama alebo v prípade 12 obcí RZOH (okrem Hanisky, Košickej Polianky, Nižnej Myšle, Sena a Skároša) delegovaná pracovníčka na Obecnom úrade Valaliky. Po celkovom posúdení (aj posudkovým lekárom) vydá **posudok o odkázanosti a rozhodnutie o odkázanosti na sociálnu službu**.

Toto rozhodnutie je podmienkou na podanie **žiadosti o zabezpečenie sociálnej služby**. Klient príp. rodinný príslušník ju posielajú priamo poskytovateľovi služby, ktorého si vyberie, či už zariadenie štátne alebo neziskovej organizácie.

Nezabúdajme, hlavne my deti, že všetky sociálne služby sú založené na dobrovoľnosti a súhlase dotknutého seniora.

Monika Floriánová, foto autorka

Mnohí z našich seniorov sú ešte pri sile. Tak ako čulá Jolana Jakabová z Nižnej Hutky, ktorá 19. októbra 2023 oslávila 81 rokov. Aj vo svojom veku ešte pestuje zeleninu na záhumienku aj v záhradke. Okrem toho jej v predzáhradke kvitnú takéto pekné cínice. *iv/ah*

Zálohovanie nápojových obalov: zvykli sme si všetci

Kvituje to skoro každý! Medzi najviac vyzdvihovanými zmenami k lepšiemu v našom každodennom živote patrí za posledné roky zavedenie zálohovania vratných obalov od nápojov. Ako potvrdzujú aj naši starostovia, tento druh plastového odpadu z našich kuka nádob takmer vymizol.

Nie v každej obci však majú obyvatelia rovnaké možnosti. Na rozdiel od susednej Geče sa napríklad vo Valalikoch nenachádza v súčasnosti žiaden fľaškomat, ako potvrdzuje starosta **Štefan Petrik**. Povinnosť zapojiť sa do zálohového systému majú pre-

vádzky s predajnou plochou väčšou ako 300 m², pre menšie predajne je zapojenie dobrovoľné. „Napriek stra-

te konkurenčnej výhody to majiteľom obchodov v našej obci zatiaľ vychádza ako nerentabilné. Komunikujeme s nimi, inú právomoc v kompetencii nemáme,“ hovorí hlava obce.

Iná je situácia v Ždani, čo je obec výrazne menšia ako Valaliky. Majiteľ miestneho obchodu si zrejme spočítal, že ak by ľudia chodili trebárs do supermarketu v Čani častejšie, v zdanianskej predajni by mohli výrazne klesnúť tržby. Kupón od obalov je totiž viazaný na predajňu, kde sú vrátené.

Obaly sa dajú vrátiť aj v jednej z najmenších obcí regiónu, Nižnej Hutke,

ako potvrdzuje starostka **Iveta Vasilenková**. „Majiteľ prevádzky vozi fľaše do mesta do fľaškomatov. Každý týždeň podľa slov predavačiek nazbierať aj 3-4 veľké vrecia. Zároveň si ľudia urobia nákup, čo je pre majiteľa výhodné. Dokonca keď príde niekto z občanov alebo záhradkárov a má pár fľaš, tak ani tie neodmietnu, hoci neboli zakúpené priamo tam.“

Celkovo sa však disciplína a zvyky pri nakladaní s odpadom menia len veľmi pomaly. Preto sa v Hlásniku budeme týmam venovať aj naďalej.

Anton Oberhauser, foto archív

Deň staroveku v archeoskanzene

Akoby sa presunuli v čase o dvetisíc rokov do minulosti. V poslednú júlovú sobotu pripravilo na Varheď občianske združenie Collegium Mysle v spolupráci s obcou prvý ročník podujatia Starovek v Nižnej Myšli.

Do archeoskanzenu merali cestu spriatelnení nadšenci z rôznych kútov Slovenska, ako i z Česka a Rumunska. Mnohí z účinkujúcich prespali jednu či dokonca dve noci v stanovom mestečku priamo na kopcoch starovekej osady.

Samotné podujatie navštívilo približne 1 600 záujemcov, vrátane množstva rodín s deťmi. Diváci si mohli prísť na

svoje napríklad pri vzrušujúcej rekonštrukcii dobývania opevneného sídla Rimanmi, ukážky remesiel zahŕňali odlievanie bronzu, výrobu keramiky či maľovanie pravekými farbami. Rumunskí hostia sa predviedli s ukázkami tanca a boja v časoch Dákov a Rimanov. Nechýbali ani prozaickejšie činnosti, pritom tiež veľmi zaujímavé, napríklad tkanie alebo drvenie obilia v rámci programu detskej archeológie.

Vyvrcholením dňa, počas ktorého si účastníci zažili aj krátku, prudkú búrku, bola ohňová šou – už pod svetlom

Tanečnice z Dácie

mesiaca a hviezd. Tá urobila najväčší dojem z celého dňa hlavne na deti, napríklad osemročnú **Adelku**. Jej tatko, **Milan Kavulič** z Collegium Mysle prezradil, že táto produkcia bola spoločným dielom účinkujúcich z rôznych kútov Slovenska.

Organizátori na čele so **Štefanom Oľšavom**, **Patrikom Šteinom** a starostom obce **Miroslavom Sisákom** ďakujú za účasť všetkým, čo strávili v archeoskanzene a infocentre kus

krásneho dňa. Prišlo o stovky ľudí viac ako pred rokom. Objednaný bol dokonca i autobus pre tých, ktorí neprišli autom. A sľubujú, že festival sa o rok uskutoční znova. Milan Kavulič doplnil, že pre budúcoročnú sezónu by chcelo združenie nazbierať financie na kúpu vlastného traktora a kosačky, aby mohli areál pred rôznymi akciami upraviť čo najrýchlejšie.

Anton Oberhauser, foto Collegium Mysle a autor

Nástup rímskych vojakov so štítmí

Na záver si diváci vychutnali ohňovú šou

Spája ich zvon priateľstva

Valalická časť Košťany rozvíja už niekoľko desaťročí putá priateľstva s rovnomennou obcou v severočeskom okrese Teplice a s Košťanmi nad Turcom. Práve do okresu Martin smerovali kroky všetkých Košťanov na tohtoročné stretnutie. Spoločne si pripomenuli 700 rokov turčianskej obce. Medzi vrcholné body programu patrilo sadenie lipy priateľstva v záhrade základnej školy a predstavenie novučíckého zvona priateľstva, na ktorý finančne prispeli české Košťany a Valaliky. Na snímke ho starostovia **Štefan Petrik** (vpravo) a **Tomáš Sváda** odovzdávajú domácomu **Jánovi Mlynárovi** (uprostred). *ao, foto Dušan Kmec*

Pochvala v TV Ahoj

Internetová TV Ahoj so sídlom v Bardejove a so záberom na celé východné Slovensko predstavila vo výše štvorminútovej reportáži obrazom aj slovom úspešnú spoluprácu 17 obcí nášho regiónu. Príležitosťou na to sa stal tohtoročný 18. ročník Dní Regionálneho združenia obcí Hornád. Našu redakciu teší, že predseda mikroregiónu **Ján Kokarda** ocenil aj spoločné

noviny Abovský hlásnik, kde sa – ako povedal – vymieňajú skúsenosti, píše o ľuďoch z regiónu a pomáha sa dávať nás dovedna, aby sme sa spoločne posúvali ďalej.

Spomínané video nájdete na www.regionhornad.sk v časti aktualita alebo na www.ahoj.tv v príspevku Združenie obcí oslavovalo v Skároši svoju rozmanitosť, jednotu a vzájomnú toleranciu. *kčj*

Šengenský poludník aj u nás

Medzinárodný festival mládežníckych orchestrov a zborov Šengenský poludník, ktorý v Košiciach už 15 rokov organizuje Sláčikový orchester Musica luvenalis, zavítal aj do nášho regiónu s túžbou priblížiť klasickú hudbu jej obyvateľom.

Na koncerte v Kostole Sedembolestnej Panny Márie vo Vyšnej Myšli vystúpili 4. júla sólisti Opery Národného divadla Košice **Michaela Váradý** (soprán), **Myroslava Havryliuk** (mezzosoprán), **Maksym Kutsenko** (tenor) a **Marián Lukáč** (barytón). Na klavíri ich sprevádzala korepetitorka

Júlia Grejtáková. Vo farskom kostole sv. Anny v Trstenom pri Hornáde sa 10. júla predstavil komorný zbor **Senza Rigore** z poľského mesta Wrocław, ktorý tvoria študenti a absolventi Hudobnej akadémie Karola Lipiňského a ďalších univerzít.

Festivalové koncerty sa uskutočnili vďaka spolupráci s miestnymi samosprávami, s finančnou podporou Mesta Košice a Košického samosprávneho kraja. Z verejných zdrojov ho podporil Fond na podporu umenia.

Monika Floriánová

Rodák z Gyňova zachránil mamku aj bračeka

Bolo asi pol piatej, sobota 22. apríla ráno. Vonku ledva začalo svitať. Jedenástročný Matej sa zobudil na zvláštne chrápanie, ktoré ešte nikdy nepočul. V kúpeľni rodinného domu v Šaci našiel svoju mamku Gabrielu ležať na podlahe v bezvedomí.

Bola v ôsmom mesiaci tehotenstva a keďže Matej bol v tej chvíli jediný chlap v dome a celkovo akosi viac v strehu, cítil, že na ňu musí dávať pozor. Možno preto bol pri nej včas.

„Mamka sa prebrala, tak som jej pomohol vstať a prejsť do kuchyne. Tam ale spadla a začala sa veľmi triasť,“ hovorí dnešný šiestak pôvodom z Gyňova,

Pri preeklampsii stúpa krvný tlak a v moči sa nachádza nadmerná hladina bielkovín. Stav postihuje 3 – 7 percent tehotných žien. Neliečená preeklampsia môže náhle vyústiť do eklampsie (prejavujúcej sa najmä kŕčmi), ktorá býva bez lekárskej pomoci smrteľná. (zdroj: Merckov zdravotnícky manuál, angl.)

va, odkiaľ sa presťahovali pred šiestimi rokmi. „Potom som zavolať číslo 155, ktoré som si pamätal zo školy. Záchranári prišli asi o desať minút. Mamka zmerali tlak, zobrali krv.“

Samotná Gabriela si nič z toho nepamätá. Prebrala sa až na jednotke intenzívnej starostlivosti asi o trištvrte na sedem. Vtedy sa dozvedela upokojujúcu správu, že je mamičkou malého Radka. „Maličký musel na týždeň do inkubátora, keďže mal iba kilo a pol. Potom ho presunuli na oddelenie rizikových novorodencov. Z nemocnice nás prepustili 18. mája,“ rekapituluje mamka dvoch chalanov, ktorí v ten jarný deň príkladne zabojovali.

U Gabriely, ktorá pracuje práve v nemocnici Šaca, bola diagnostikovaná eklampsia, nebezpečný stav postihujúci nastávajúce matky po 20. týždni tehotenstva. Ďalší vývoj bol u nej už našťastie pozitívny a dnes sú obaja v najlepšom poriadku. „Radko je ešte trochu menší ako deti v jeho veku, ale postupne všetko dobieha.“

Radko na 11. deň po návrate z nemocnice v náručí brata Mateja

A Matej? Stále rád chodí za babkou do Gyňova. Kamaráti zo škôlky si ho pamätajú. Keď ho zbadajú, hneď ho volajú hrať futbal, aj na bicykel. „Som rada, že má všade priateľov,“ hovorí mamka. „Myslím, že z tejto situácie sa veľmi poučil. Viackrát som ho na podobné veci pripravovala... čo by si urobil, ak by sa niečo stalo a potreboval by si rýchlo reagovať? pýtala som sa ho. Som nesmierne rada, že to zvládol.“

Matejov hrdinský skutok neunikol pozornosti. Príbeh svojim čitateľom priblížil napríklad denník Plus jeden deň i časopis siete nemocníc Agel. Od nemocnice dostal duchapritomný chlapec diplom. „Aj keď u nás už rodinka nejaký čas nebyva, sme na nich hrdí ako na svojich,“ poznamenáva starostka Gyňova

Denisa Vargová.
Anton Oberhauser,
foto dokumentácia rodiny

O dobrom zdraví rozhoduje do veľkej miery srdce. Mať poruke odborného lekára sa preto môže ukázať ako dôležitý faktor, ktorý nám pomôže predĺžiť život a zachovať jeho kvalitu dlhšie. To ale iba vtedy, ak sa odhodláme na prvú návštevu.

Hovoríme s kardiologičkou **Zuzanou Kočišovou**, ktorá pôsobí v zdravotnom stredisku v Čani.

■ Pani doktorka, ako ste spokojná s priestormi?

Máme pekne zrekonštruované a priestrané miestnosti, vyhovujúce potrebám starostlivosti o kardiologických pacientov. Prístup je bezbariérový.

■ Aké vybavenie bolo pre vás pripravené v ordinácii?

Sú tu všetky prístroje potrebné na liečebno-preventívnu starostlivosť o kardiologických pacientov v ambulantnej sfére. Disponujeme novým echokardiografickým prístrojom, prístrojom na 12-zvodové EKG, monitorovacími prístrojmi na holterovské zaznamenanie EKG, krvného tlaku, realizujeme potrebnú škálu odberov krvi. Máme v pláne diagnostické prostriedky rozširovať.

Za kardiológom do ambulancie v Čani

■ Kde ste pracovali ako kardiológ doteraz a aké zmeny vám priniesla práca v Čani?

Najdlhšie v nemocnici v Košiciach-Šaci, predtým v súkromnej kardiologickej ambulancii. V Čani sa snažíme priniesť diagnosticko-liečebno-preventívnu starostlivosť bližšie k ľuďom, prispôbiť ju regionálnym potrebám. Takýto personalizovaný prístup k pacientom je aktuálny trend v celej medicíne.

■ Koľko máte teraz pacientov? Môžu prísť aj ďalší?

Postupne naberáme pacientov, máme aj kapacitu na nových. Na vyšetrenie sa môžu objednať telefonicky na čísle 0910 551 607.

■ Čo pokladáte ako kardiologička za najväčšie hrozby pre zdravie? Aké zásady by sme mali dodržiavať, aby bolo naše srdce dlho čo najzdravšie?

Kardiovaskulárne ochorenia sú stále hlavnou príčinou úmrtí ľudí starších ako 65 rokov, sú zodpovedné za 82 % všetkých úmrtí u tejto vekovej skupiny. Existujú faktory, ktoré nevieme ovplyvniť - genetika, pohlavie, vek. V prevencii však hrá dôležitú úlohu režim, zvlášť odstránenie ovplyvňujúcich rizikových faktorov, najmä fajčenia a alkoholu. Vieme tým významne oddialiť vznik ochorenia a tiež spomaliť jeho progresiu.

Medzi režimové opatrenia zaraďujeme kvalitnú stravu. Jedzme kvalitné a čerstvé suroviny, viac rastlinných potravín, celozrnných výrobkov, zeleniny, ovocia a strukovín, obmedzme solenie, spracované výrobky a rýchle občerstvenie. Udržujeme si optimálnu telesnú hmotnosť. Hýbme sa! Akýkoľvek pohyb sa počíta, minimálnou fyzickou aktivitou aj u seniorov je chôdza stredným tempom aspoň po dobu 30 minút väčšinu dní v týždni.

A dôležité je myslieť na to, že najlepším spúšťačom akýchkoľvek ochorení

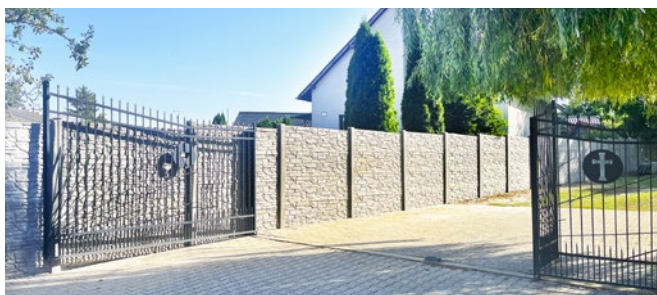

Echokardiografický prístroj, takzvané echo, je najdôležitejšou súčasťou kardiologickej ambulancie

je stres. Starajme sa aj o svoju duševnú pohodu, učme sa stres zvládať. V živote sa mu nedá úplne vyhnúť, ale je veľa spôsobov, ktorými sa o pokoj v duši vieme pričiniť. Srdce sa nám odvdáča.

Za rozhovor ďakuje
Anton Oberhauser

Seňa: čo vyšlo a čo nie

Cintorín v obci skrášľuje modernejšie, účelnejšie a najmä bezpečnejšie oplotenie. Rekonštrukciou bolo staré oplotenie demontované – vrátane asanácie starého základu – a nahradili ho nové betónové prvky.

► Chodníky a cesta v rómskej osade

Projekt s názvom Dobudovanie základnej technickej infraštruktúry v obci Seňa, ktorý má zvýšiť kvalitu ulíc v rómskej komunite, bol obci schválený už v roku 2019. Po štyroch rokoch si žiada zmenové konanie, keďže niektoré projektované komponenty sa už nevyrobajú. Nové chodníky s dĺžkou 214,65 metrov budú zriadené v trase už pôvodnej spevnenej plochy.

► Komunitné centrum nebude

Projekt komunitného centra Maratón v Seni, kde mali tráviť voľný čas ľudia každého veku, sa napokon nezrealizuje. Po štyroch rokoch od schválenia projekt padol, pretože ministerstvo vnútra nám verejné obstarávanie skontrolovalo neskoro a určený zhotoviteľ nie je schopný práce dokončiť do decembra 2023. Je to najmä z dôvodu stavebných a náročných technologických postupov a kvôli krátkosti času. S ľútosťou musím povedať, že obec do projektu investovala značné množstvo peňazí na projektovú dokumentáciu, na zaplatenie verejného obstarávateľa a aj nemálo času, ktorý sme mohli využiť inde. Je veľmi smutné, že v našej obci toto nebol prvý prípad „padnutia“ projektu kvôli byrokrácií nášho vládneho systému.

Marcela Gallová, red, foto ocú

Nanovo oplotený cintorín majú aj v Nižnej Hutke. Už bolo načase, starý plot mal už vyše 50 rokov. Z obecných peňazí bolo za nové oplotenie uhradených takmer 5 000 eur. V obci vymenili aj staré odvodňovacie žľaby na Hlavnej ulici za nové betónové v tvare U. Dlhé sú 90 metrov a obec dohromady stáli 6 330 eur.

Workout pri Hornáde

V Trstenom pri Hornáde vybudovali workoutové ihrisko s množstvom prvkov na cvičenie pri futbalovom ihrisku. Ide už o šiestu exteriérovú telocvičňu v našom regióne.

Jeho výstavba v hodnote 32 554 eur bola realizovaná cez cezhraničný projekt Slovenska a Maďarska Splav Hornádu (REJOICE - RivEr Journey experlenCE). Cieľom projektu je spojiť územie popri rieke Hornád a využiť jej potenciál ako vodnú turistickú trasu vytvorením systému zdieľania kajakov a kanoe. Postupne sa vybudujú výstupné a vstupné prístavy, zakúpia sa kajaky, kanoe a kontajnery na ich uskladne-

nie, rozvinie sa aj drobná infraštruktúra - oddychové zóny v partnerských obciach. Navyše sa vytvorí aj systém požíčavania bicyklov, čo doplní ponúkané eko-turistické služby v regióne.

V obci pribudlo aj žiadané osvetlenie cyklomosta v rámci výzvy cez MAS Hornád - Slanské vrchy. Šesť inštalovaných solárnych svietidiel sa po zotmení zapínajú na 30 % a pri priblížení a zachytení pohybovým senzorom sa rozsvietia na 100 %. „Som rád, že ideme s dobou a využívame takéto ekologické riešenia,“ poznamenal starosta **Matej Kočiš**.

Monika Floriánová, foto ocú TřH

Workoutové ihriská nájdeme aj v Čani, Kokšove-Bakši, Nižnej Myšli, Seni a Vyšnej Myšli

Radost z nových šatní

Futbalisti Obecného futbalového klubu Vyšná Myšľa, ktorí hrajú 8. ligu OFZ Košice-okolie, majú konečne po štyroch rokoch od vypracovania projektu zrekonštruovanú budovu šatní. Nová strešná krytina a fasáda, sociálne zariadenia pre rozhodcov, toalety, sprcha a dva prístrešky pri budove stáli 29 780,30 eur s DPH, pričom časť nákladov (17 312,45 €) financovala Pôdohospodárska platobná agentúra. V podstate jednoduchý projekt trval

dlho a stál kompetentných množstvo úsilia, nervov a trpezlivosti. Vypracovanie projektu, podanie žiadosti o poskytnutie nenávratného finančného príspevku cez MAS Hornád-Slanské vrchy, schvaľovací proces, verejné obstarávanie na zhotoviteľa a samotná realizácia - to všetko navyše skomplikovala pandémia covidu-19 a nárast cien stavebných materiálov i energií.

Monika Floriánová, foto ocú Vyšná Myšľa

Nové priestory si futbalisti užívajú

Využili príležitosť na rast

Sokolany sú krajšie aj vďaka práci 11 obyvateľov, ktorých obec zamestnala v rámci národného projektu Aktívacia znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie. Od mája pod vedením koordinátora **Pavla Vargu** sadili kvety, vysievali trávu, kosili, maľovali oplotenia obecného majetku, realizovali údržbu chodníkov a mnoho ďalšieho. „Tento projekt bol pre našu obec veľkým prínosom. Realizoval sa do konca septembra vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu v rámci Operačného programu Ľudské zdroje. V budúcnosti by sme uvítali viac takýchto projektov, v ktorých vieme dať šancu zamestnať sa aj ďalším znevýhodneným občanom a vlastnými silami zveľadiť obec podľa svojich potrieb,“ chválí si príležitosť starosta **Ľuboš Janke**.

mflor, foto ocú Sokolany

Rio de Janeiro v Haniske

Novú dominantu - 4,5 metra vysokú sochu Ježiša Krista s rozpäťmi rukami majú v Haniske. Prípomína slávnú brazílsku sochu nad Rio de Janeiro, ktorej tretia kópia vysoká 9,5 m stojí v obci Klin na Orave.

Sochu a 14 zastavení krížovej cesty, ktoré sa nachádzajú vo farskej záhrade pri Kostole sv. Jána Nepomuckého, navrhol akademický sochár a dizajnér **Ján Leško** z Trebišova. Plastika je vyrobená z bieleho alabastru a vyplnená betónom. Uložená je v nej aj relikvia sv. Kríža. Z rovnakých materiálov sú vyrobené zastavenia cesty s osadenými kovovými motívami. Obe diela posvätil košický arcibis-

Nová socha Ježiša v Haniske

kup-metropolitá **Mons. Bernard Bober** 27. augusta.

Správca farnosti **Jozef Ondovčák**: „Sme vďační za pomoc zúčastneným firmám na tomto vzácnom diele, spolupracovníkom, kurátorom, modlitbám, ľuďom dobrej vôle, obecnému úradu a partii okolo **Václava Andraščíka**, ktorý sa dennodenne podieľal na realizácii.“

Monika Floriánová,
foto ocú Haniska

Jedno zo zastavení krížovej cesty

Vďaka, starostovia!

Vydať 200-stranovú farebnú knihu v takom náklade, aby sa dostala do každučkej jej domácnosti a k rodákovi za hranicami regiónu i Slovenska, nie je pre žiadnu obec finančne ľahké. Zvlášť pre tie menšie je v súčasnej ekonomickej situácii samospráv niekoľkotisícová položka známym sústom.

Tento stav poľahky pochopili starostovia mikroregiónu Hornád v prípade podhorskej spíšskej obce Vyšný Slavkov - rodiska ich kolegu a dlhoročného predsedu redakcie

rady AH. Rozhodli sa finančne podporiť tlač knihy s príznačným názvom Vyšnoslavkovský nárečový nie iba slovník. Poukázali, väčšinou ako fyzické osoby, dvoj- i trojciferné sumy na stále aktuálny transparentný účet vo Fio banke, IBAN: SK88 8330 0000 0020 0257 7574. A tak sa bude môcť kniha čoskoro vydať z rotačky tlačiarne za svojimi čitateľmi.

Kolegom starostom obcí RZOH, doterajším i súčasným, za ich kolegiálnu pomoc úprimne ďakujem.

Karol Dzugas

Pod'akovanie kňazovi

Takmer 15 rokov bol v božej pastoračnej službe v gréckokatolíckej farnosti Nanebovstúpenia Pána v Belži **Peter Paľovčík**. Kňazské povinnosti ho už vedú inde. Veriaci z Belže aj z filiálky v Gyňove mu prostredníctvom Abovského hlásnika posielajú za jeho vľudnú a obetavú prácu veľké ďakujem. Jeho nástupcom

sa stal **Stanislav Zimovčák** - deviaty duchovný otec vo farnosti. Na snímke vpravo Peter Paľovčík v chráme s rodinou. *kěj, foto ou*

Žili mamuty v regióne?

Amatérsky paleontológ **Dominique Tkáč** zo Sečovskej Polianky objavil v družobnej Košickej Polianke menšiu časť chrupu obrovského mamuta južného, ktorý vyhynul pred 2 až 1,5 miliónmi rokov.

Mladému hľadačovi dal tip na miesto nálezu jej „emeritný starosta“ **Karol Dzugas**. Veď Sečovská a Košická Polianka sú zo všetkých Polianok najaktívnejšie pri udržiavaní družobných vzťahov nadviazaných pred štyrmi desaťročiami. „Poradil mi, aby som išiel do meandra Torysy. Bol som tam len štyri minúty a hneď som objavil úlomok mamutieho zuba. Ten podľa expertov patril mladému jedincovi,“ vraví Dominique. Kúsok stoličky, ktorá meria 5x4 cm a váži 120 gramov, ešte preskúmajú v Slovenskom národnom múzeu. Má aj ďalší úlomok - 1,5-kilový zub, ktorý našiel priamo pod cestným mostom vo Vranove nad Topľou.

Úlomok stoličky mamuta

Monika Floriánová, foto Nový čas

Sokol'any založili novú tradíciu

Do Sokolian zavítali legendárne babety, simsony, pionieri, Škoda 110 R či Volkswagen chrobák. V priestoroch kaštiela sa návštevníci kochali pohľadom na viac ako 30 vozidiel z minulého storočia.

Ich spanilá jazda v nedeľné popoludnie 2. júla viedla cez Hanisku, Bočiar a Sokol'any. Starší si zaspomínali na časy, kedy sa tieto dnes už veterány premávali po cestách v hojných počtoch. Všetky autá pritom pôvodne pochádzajú z garáže domácich, ktorí tak ukázali, že v Sokol'anoch nie je o zachovalé stroje núdza. Organizátori tejto akcie **Rudolf Kuzma** a **Štefan Kmec** vyjadrili nádej, že novozaložená tradícia pretrvá. Budúci rok plánujú rozšírenie prehliadky o poľnohospodársku techniku.

ocú Sokol'any/ mflor, foto ocú

Motorové krásy a krásavci pri kaštieli

V Čani lejak osviežil (29.8.)

Tropický, dusný koniec prázdnin si dal pauzu práve na výročie SNP a v tradičný Deň obce Čaňa.

Na Zábavisku pri čanianskom jazere sa celý deň hrali deti, atrakcie si ich zadarmo prišlo užiť okolo 800. Kla-

denie vencov k pamätníku padlých bolo ako vždy súčasťou oficiálneho programu. Pestry podvečer v amfiteátri prerušil dážď, ale až po vystúpení prešovskej kapely Basawell. Prestávka spôsobená počasím našťastie ne-

Kladenie vencov sa v čase výročia vypuknutia SNP koná i pri pamätníku v Skároši. V Čani nechýbali pri pripomienke miestne ženy

trvala dlho. K slovu - a hlavne k spevu a tancu - tak mohol prísť Podduklianský umelecký ľudový súbor (PULS) a ako zlatý kliniec aj headliner večera, skupina Peter Bič Project.

V rámci sprievodného programu sa znova konali športové turnaje. Vo futbalovom záporení o pohár starostu obce zvíťazili domáci nad Trsteným pri Hornáde 2:1 a tenisový turnaj vo štvorhrách vyhralo duo **Rudolf Tomčo ml./Dušan Bobaľ**.
ao/foto oú

Ždaňou zneli operné árie (26.8.)

Uprostred vrcholiacej vlny horúčav sa v poslednú augustovú sobotu uskutočnil Ždaniansky jarmok. Program organizátori na čele so starostom **Jánom Kokardom** rozvrhli na celé popolud-

Záhradkári František Vereb a Tibor Olexa priniesli na jarmok aj sadenice menej známych odrôd ovocných stromov

nie a verní diváci ho sledovali od samého začiatku - keď po 13. hodine vystúpili spevácke skupiny z regiónu - až do záverečného koncertu kapely Sady „N“ zo Sadov nad Torysou vo večerných hodinách.

Spolumoderátor **Tomáš Oravec** viackrát zaspieval populárne piesne rôznych žánrov a niekoľko ráz uviedol na pódium

tanečnice zo skupiny Charmey. Zaznelo aj viacero operných a operetných árií, o ktoré sa postaral **Jaroslav Dvorský**. Pre mnohých bol vrcholom koncert **Vila Kalmána**, známeho zo skupiny Drišlak.

Ždaňa predstavila náš región aj ako domov chovateľov výstavných kusov hydiny a králikov. Záhradkári vystavovali krásne plody zeme. Kolorit doplnili chlanci na bicykloch a skejtbordoch na pumtrackovej dráhe.

text a foto Anton Oberhauser

Kemp plný zážitkov

Päť úžasných dní naplnených futbalom a zábavou strávilo 43 detí na prvom ročníku letného futbalového kempu klubu TJ Maratón Seňa. Získali nielen nové zručnosti, ale aj veselých kamarátov.

Vybavení športovým setom - tričkom, šortkami, fľašou a taškou s logom klubu absolvovali pod vedením dvoch trénerov **Michala Tótha** a **Janka Belenesyho** a dvoch animátoriek **Veroniky Švábovej** a **Zuzky Sitásovej**

vej tréningy a zábavné hry. Ranná rozcvička, strely na bránku, prihrávky, cviky na zlepšenie pružnosti, zápasy či olympiáda. Tým všetkým žili v teplých dňoch od 10. do 14. júla malí športovci vo veku 6 až 11 rokov.

Okrem športovania si vypočuli prednášku o zdravej strave a dozvedeli sa čo-to o futbalovej kariére svojich trénerov. Vyrobili si náramky

a vlastné tričká. Keďže bolo poriadne horúco, zahráli si aj vodné hry. Našiel sa čas aj na prechádzku k rybníku a bláznenie sa na nafukovacom hrade na futbalovom ihrisku. Aby im ostali spomienky, v posledný deň si spisovali a kreslili zážitky z kempu. Určite im jedna A4 bola málo.

Monika Floriánová, foto ocú Seňa

Účastníci futbalového kempu v Seni

Odpustové slávnosti sv. Anny (23. 7.)

Výborné počasie a dobrá nálada vládla na Odpustových slávnostiach sv. Anny v Trstenom pri Hornáde. Dopoldňnia svätá omša, popoludní kolotoče na futbalovom ihrisku a bohatý kultúrny program a atrakcie pre deti. Hviezdou dňa bola kapela Sám

sebou, ktorá potešila hlavne mladšie ročníky. Zahrala a zaspievala aj hudobná skupina Kalap z Nižnej Hutky a skupina Bravo, predstavili sa miestne zoskupenia MSS Hrabov, mandolínový súbor Rjabinuška a Dychový súbor Hornád.

Trstené pri Hornáde: Skvelá mužská spevácka skupina Hrabov

Na historickom mieste Koscelku sa stretli obyvatelia Vyšnej a Nižnej Myšle, aby spoločnou sv. omšou 23. júla oslávili sviatok sv. Márie Magdalény. Kňaz posvätil nový drevený kríž, keďže starý už bol vplyvom počasia poškodený.

Z Nižnej Hutky do spišskej ZOO

Nie každá obec mala možnosť usporiadať tento rok svoj veľký deň. Nižnohutčania si tak dva týždne pred koncom prázdnin mohli užít autobusový výlet detí a rodičov (či starých rodičov) do ZOO v Spišskej Novej Vsi.

Realizovať sa mohol vďaka príprave a finančnej podpore občianskeho združenia ONAS. Okrem zvieratiek si deti mohli užít lezenie po lanách medzi korunami stromov.

iv/ao, foto ONAS

Hudba, ródeo a kolotoč (10. 9.)

Pestrý program osláv 755. výročia prvej písomnej zmienky o obci potešil domácich a hostí v Sokolanoch. V duchu myšlienky z príhovoru starostu **Luboša Jankeho** - spolumažiarstva v harmónii - vystúpili na pódiu folklórne súbory z Hanisky, Sokolian, Čane, Gyňova a Geče, detský súbor Hanička z Košíc a mažoretky zo ZŠ Haniska. Hudobná skupina Akcent bola úžasným predsokokanom hlavného hosťa večera **Tomiho Oravca** a Cimbalowice.

Na futbalovom a multifunkčnom ihrisku deti skákali na nafukovacích hradoch, lietali na retiazkovom kolotoči a mohli si zaštieľať na nafukovacej strelnici. Starší sa zapojili do súťaže o najvytrvalejšieho kovboja Ródeo

Sokofany: Deti predviedli svoj talent

býka. Pozornosť pútala aj tombola s 1. cenou elektrickou kolobežkou a špeciálnou cenou v podobe oddychového wellness pobytu v Tatrách. Zábava pri grilovaných špecialitách a langošoch pod taktovkou Akcentu trvala do neskorého večera.

Predstavili prvákov (27. 8.)

Amfiteáter na námestí v Haniske sa na Deň obce opäť zaplnil do posledného miesta. Rodičia hrdo sledovali svoje ratolesti, keď na pódiu predstavovali nových prvákov a oceňovali naj žiakov ZŠ Haniska. Vystúpili Haniščane, Hanišťanka, Sakalčane, Bakšanske parobci, Hyľovskí parobci, Domovina, Ozvena, FS Jahodná a Roland z Čirča. Hráči HC Košice rozdávali autogramy, hasiči pripravili

li penový šou a policajný kynológovia predviedli šikovnosť štvornohých parťákov. Po skončení programu sa premietali staré filmy o Haniske.

Dňu obce predchádzala detská športovo-zábavná párty 19. augusta, ktorú obec pripravila prvýkrát v areáli pri ZŠ. Podujatie v parku zároveň odštartovalo 5. ročník beachvolejbalového turnaja, ktorý je súčasťou miestnych letných športových sobôt.

Valalické oslavy (16. -18. 6.)

Trojdnové oslavy vo Valalikoch sú neodmysliteľne spojené so športom a Valalickým jarmokom. V piatok deti v materskej škole zápolili v súťažiach, populárneho behu od studničky ku studničke sa napriek daždivému počasiu zúčastnilo 20 bežcov. Sobotné dopoludnie patrilo minifutbalu mužov a stolnotenisovým turnajom. Popoludní prišiel čas na oddych pri hudbe a spe-

ve miestnych školákov a folklórnych skupín, terchovského orchestra ľudových nástrojov Bobáňovci, ŽSS Čriepky, FS Terchovec a DsFS Terchovček. Vrcholom dňa bolo vystúpenie **Lukáša Adamca** s kapelou. Na jarmoku svoju prácu prezentovali remeselníci, nechýbala výstava hydiny a vtáctva ani pestré tvorivé dielne. Dni obce uzavreli slávnostnou nedeľnou sv. omšou.

Valaliky: Oblíbený studničkový beh

Prípravili Monika Floriánová a obec, foto ocú

Novinkou regeneratívne hospodárenie aj v našom regióne

Čoraz viac sa do popredia dostáva ochrana životného prostredia a teda aj pôdy, osobitne ornej. Aj toto slovo, známe stáročia, dostáva - náprotivok - s názvom regeneratívne hospodárenie. Ide o hospodárenie, keď sa pôda neobrába klasickou hlbokou orbou, ale seje sa priamo do strniska predchádzajúcej plodiny.

Konkrétnejšie? Pôda sa bezorebnou sejačkou len nakrojí do potrebnej hĺbky, nasleduje ukladanie semien a pritlačenie nakrojenej ryhy. Dochádza tak k minimálnemu narušeniu pôdy. Pôda sa obrába pásovo a medziriadok ostáva neobrozený, pokrytý pozberovým zvyškami.

► **Viac rešpektujú prírodu**

„Príroda si nikde neobracia pôdu ako pri orbe. Rastlina sa prirodzene vyvinie, vydá plody, odumrie a na jej zvyškoch vyrastie nová. Pôdny ekosystém je plný rôznych húb, baktérií a iných organizmov a asi 90 percent z nich žije v hĺbke do 10 centimetrov. Pri hlbkej orbe sa táto vrchná vrstva pôdy presunie do hlbšieho horizontu a týmto miliardám pomocníkov, vďaka ktorým pôda žije a zadržiava vodu, a ktoré rastlinám sprostredkovávajú živiny, trvá dlhý čas, kým sa znovu dostanú na povrch a začnú

Zdravá pôda príjemne vonia, jemne sa mrví medzi prstami a žijú v nej dážďovky.

Dožinkový veniec

Rozvíjajú zeleninársku tradíciu

pôsobiť,“ vysvetľuje **Matúš Barkóci**, konateľ spoločnosti Zelenina Nižná Myšľa, jednej z menších rastlinných fariem - priekopníkov tohto spôsobu hospodárenia v našom regióne. Z 98-hektárovej výmery takto hospodári zatiaľ na osemnástich.

Vnímame, ako s hlbokým záujmom a znalosťou veci tento mladý muž rozpráva o kvalite štruktúre pôdy. O potrebe zadržiavať atmosférický uhlík v pôde, aby pomohol meniť biomasu na humus. O tom, že treba predchádzať zhutne-

Radost Matúša Barkóciho z úrody

niu pôdy aj tým, že poľnohospodári používajú nízkotlakové pneumatiky na strojoch a minimalizujú počet pojazdov po poli.

„Viete, ktorá pôda je zdravá?“ pýta sa nás a hneď odpovedá: „Keď príjemne vonia, jemne sa mrví medzi prstami a žijú v nej dážďovky.“ Pri tomto type hospodárenia sa spravidla znižuje použitie chemických prípravkov. „Treba ich ale dávkovať v správnom pomere a v správny čas. Ide najmä o manažment burín v pestovanej plodine a zníženie pôsobenia škodcov,“ podotýka.

► **Našli si cestu**

Zeleninárstvo v Nižnej Myšli vedie Matúš Barkóci deviaty rok. Je vyštudovaný ekonóm, pracoval v oblasti bankovníctva a neskôr v rodinnej stavebnej firme. Gény zrejme zdedil po starom otcovi, ktorý bol gazdom. Všetko z toho sa mu teraz zide.

Pokračuje v tradícii zeleninárskej výroby v našom regióne. Nadväzuje na

prácu **Pavla Bohuša** a **Antona Vargu**, predošlých majiteľov, ktorí farmu po roku 1989 zachránili pred zánikom. V 80. rokoch bolo v okrese Košice-okolie šesťnásť zeleninárstiev. Tie, ktoré fungujú v súčasnosti, by sme porátali azda na prstoch jednej ruky.

Na Zeleninárstve v Nižnej Myšli pestujú cibuľu, cesnak a kapustu. V menšej miere karfiol, brokolicu či inú zeleninu. Dôležité miesto medzi ich plodinami majú zemiaky, ktorých výmera je v tomto roku 11 hektárov. Pestujú tiež obilie a strukoviny - sóju a hrach, z ktorých vyrábajú certifikované osivá. A tohto roku počasie úrode prišlo. Bol dostatok zrážok aj priaznivé teploty. Produkty predávajú najmä na vlastnom dvore a tiež viacerým veľkoodberateľom v regióne, ktorí ich ďalej ponúkajú na trhoviskách či v obchodoch.

► **Prvý raz samozber jahôd**

Pred dvoma rokmi začali na polhektári pestovať jahody a tohto roku prvý

A čo poviete na takúto zeleninu? V záhrade Michala Juhása v Ždani vyrástol krík paradajky vysoký až štyri metre! Priniesol aj krásne plody. Samozrejme, rastlina sa stala jednou z ťahákov dožinkových slávností spojených s tradičnou súťažou o najkrajšie ukážky z úrody, ktorá sa tento rok konala v Ždani 24. septembra.

ao/foto Soňa Juhášová

raz vyskúšali ich samozber. „Tešíme sa záujmu. Denne k nám prišlo aj 20-25 záujemcov. Prichádzali celé rodiny a mali radosť z vlastnoručného zberu voňavého ovocia. Najmä pre deti to bol zážitok. V ďalšom roku plánujeme jahody zasadiť na jednom hektári,“ hovorí o ďalšej novinke.

Keď sme zeleninárstvo navštívili, práve naplno bežalo strojové triedenie cibule. Priebežne prichádzali záujemcovia a kupovali plodiny či pre domácnosť alebo domáce zvieratá. Bolo zrejme, že sú pravidelnými zákazníkmi. V hale pred kanceláriou pána Barkóciho sa vynímal krásny dožinkový veniec. „Venovali mi ho zamestnanci, keď sme ukončili tohtoročnú žatvu. Bol som z toho milo prekvapený a veľmi si to vážim,“ hovorí na záver.

Katarína Čaniová, foto autorka

Po hodvábanej ceste s Danielou Danielis

Stúpame kopčekom k mladučkej aleji so stovkou moruší nad Trsteným pri Hornáde. Je krásny slnečný deň. Rozprávame sa, keď moja spoločníčka náhle odbehne do vysokej trávy a donesie veľký biely chumáč – premenený odkvitnutý kvet bodliaka.

„Skúsím z neho upriast' niť, vyzereá na to ako stvorený,“ podotkne a opatrne vloží bielu perinku do tašky. Rodená textiláčka, napadne mi v duchu.

S **Danielou Ferencíkovou** s umeleckým menom **Daniela Danielis** mierime k informačnej tabuli zoznamujúcej nás s históriou výroby hodvábu a pestovania moruší v našom regióne. V Európe uznávaný tunajší výrobca hodvábu v 19. storočí a iniciátor výsadby stoviek stromov moruší - jedinej poživne pre priadku morušovú - **Sándor Sóvagy Sóos** by sa iste potešil záujmu súčasnej mladej dizajnérky, širitelky čara dávneho tkáčskeho umenia na Slovensku a v Čechách.

Pešo prechádzame hranicu s Maďarskom a o 15 minút sa ocitáme v jednej z posledných zachovalých Sóosových morušových alejí - na starej, teraz poľnej ceste do Vyšného Kékedu. Staré vráskavé stromy vydychujú zvláštne čaro. S úctou ich hľadíme a rovnako tak i zbierame sladké biele a čierne plody. Nie je ich veľa, no na ochutnanie stačia. Rovnako aj na precítenie faktu, že Abovská a Turianska župa patrila medzi najväčších producentov hodvábu a pomáhala Rakúsko-Uhorsku zaradiť medzi naj-

Zázračných 100 %

Sladké plody prastarej moruše v rukách Daniely Danielis

plyvnejších výrobcov tejto skvostnej tkaniny vo svete. A plody - stromové maliny - boli len vedľajším produktom.

Daniela, lektorka textilnej tvorby, je ženou činu a zároveň umelecká duša. Pomohla zachrániť textilku v Čad-

ci, zriadila tam Textilné remeselnícke centrum. Štrnásť rokov pôsobila v Prahe, kde vytvorila ateliér WNOOZOW na ručne tkané diela, tapisérie, látky fungujúce aj ako podhubie pre mladých tvorcov. V Česku aj u nás sa jej podarilo z temnoty zabudnutia vy-

Súčasťou mladučkej morušovej aleje nad Trsteným pri Hornáde je i kamená kaplnka s vyrezávanou soškou Panny Márie

nieť a sfunkčniť viaceré vzácne kolovraty či tkáčske stavy.

Pred pár mesiacmi sa vrátila do rodného mesta. V Tabacke zriadila Textilné centrum Košice s názvom 100 %, kde vedie workshopy a vytvára priestor pre záujemcov o textilné umenie. Hodváb obdivuje pre jeho priam zázračné vlastnosti. Je nekonečne jemný, ľahký ako páperie, v zime hreje, v lete chladí. A keďže miluje štruktúry akéhokoľvek druhu, aj na tú hodvábnu by sa dokázala pozeráť celé hodiny.

Čo odpovedala, keď sa jej raz české Hospodárske noviny pýtali, ako by sa „predala“ vo dvoch vetách? „Dokážem utkať gobelíny a látky, ktoré vaše vnúča vydraží vo svetovom aukčnom dome Christie's.“

Katarína Čániová,
foto autorka autorka a ZNM

Keď krmili krajinu

Tisíc stopäťdesiat zamestnaných ľudí a hospodárenie na výmere 7 700 hektárov. To boli v období svojho najväčšieho rozmachu Štátne majetky (ŠM) Valalíky. Na zašlé časy spomínali pamätníci, ktorí sa vo Valalíkoch zšli 21. júna, necelé dva roky po svojom prvom spomienkovom stretnutí.

ŠM mali od svojho vzniku dôležitú úlohu. V čase, keď sme o voľnom európskom trhu ani nechýrovali, prispievali k potravinovej sebestačnosti. Práve, pomáhali kŕmiť národ. ŠM Valalíky vznikli v roku 1960 a počas najväčšieho rozkvetu mal tento kolos (neskôr premenovaný na ŠM Košice) prevádzky v Haniske, Grajciari, Sokolanoch, Geči, Kokšove-Bakši, ale aj v Barci a Šebastovciach a v oblasti Moldavy nad Bodvou či dedín v okolí Slanca. Zelenina sa dokonca pestovala až pri Rožňave.

Oproti JRD (jednotným roľníckym družstvám) mali ŠM výhodu, že v nich pracovali väčšinou vyškolení odborníci

na rastlinnú a živočíšnu výrobu. Výnosy bývali veľmi dobré, preto i platy boli v ŠM spravidla vyššie ako v JRD. Štátni roľníci boli silní v pestovaní obilia, výrobe kŕmnych zmesí, premiérove začali skúšobne kultivovať sóju a mnoho druhov osiva, medzi prvými v republike mali sušičku kŕmnych zmesí či kruhový dojací mechanizmus pre kravy. Neskôr pribudol vlastný bitúnok, nechýbal vinohrad. Pri Haniske bolo letisko, odkiaľ vylietali žlté postrekovacie lietadlá zvané „čmeliaky“. Jednotlivé obce si mohli aj vypomáhať, hoci občas sa objavila aj nezdravá súťaživosť... Samozrejme, ako to za vlády komunistov bývalo zvykom, stanovovali sa ročné plány a úlohou bolo vždy dosiahnuť 100 percent, alebo túto latku aj prekonať. Čím o viac percent, tým väčšia sláva.

Na tie časy mali ŠM silný sociálny program. Podnik mal vlastnú vývarovňu, jedlá sa počas zhaty nosili priamo na pole. Riaditeľ **Ján Varga** (do roku 1980) a **Štefan Bittó** sa starali o to,

aby boli fyzicky ťažko pracujúcim ľuďom zdvojnásobené porcie. Na dovolenky sa chodilo do Maďarska, na Krym či do Juhoslávie.

A ešte niekoľko čísel: V Haniske a Sokolanoch svojho času chovali 2 500 kusov hovädzieho dobytku, v Barci bolo 82 000 kurčiat, takzvaných

brojlerov. Denná dodávka mlieka dosahovala 16 tisíc litrov.

ŠM Košice ukončili svoju 38-ročnú históriu privatizáciou v roku 1998. Na jeho dedičstvo vznikli subjekty Agro Valalíky a Agro Mold v Moldave.

Poďakovanie: Veľkú zásluhu na vzniku tohto príspevku majú bývalí členovia a pamätníci štátnych majetkov - Štefan Szilágyi, Ján Kuka a Ladislav Drotár.

Anton Oberhauser, reprofoto autor

Dlhoročný výrobný námestník Ladislav Eštok (uprostred) je aj v deväťdesiatke stále v dobrej kondícii a prišiel aj na valalické stretnutie

Športová akadémia Mateja Tótha v Haniske

Pohyb nás baví

ZŠ Haniska sa stala jednou z 24 základných škôl na Slovensku, ktoré získali O2 Športovú akadémiu Mateja Tótha na jeden rok zadarmo. A to vďaka rodičom, žiakom a pedagógom a ich úsiliu v každodennom hlasovaní.

Trénerky ZŠ Haniska s olympijským víťazom v chôdzi M. Tóthom

Do súťaže sa zapojilo rekordných 521 škôl a ľudia odoslali celkovo 258 tisíc hlasov. Z košického kraja uspeli ešte ZŠ Jána Švermu 6 v Michalovciach a ZŠ s MŠ Vlachovo. Akadémia v Haniske odštartovala 27. februára po úspešnom preškolení učiteliek **Zuzany Gavulovej** a **Evy Skvašíkovej** v Trenčíne, ktoré sa stali certifikovanými trénerkami. Vybraných 20 žiakov z 1. stupňa už trénuje pod ich vedením dvakrát týždenne v priestoroch školy, aj so športovými pomôckami, ktoré dostali. Projekt potrvá až do 31. januára 2024.

► Čím je akadémia M. Tótha výnimočná?

Tréningový proces sa riadi metodikou, ktorú vypracovali odborníci z univerzitných fakúlt telesnej výchovy a športu, fyzioterapeuti a tím psychológov. Stojí na troch pilieroch. Športový tréning

Z cvičenia majú školáci radosť

rozvíja u detí všeobecné pohybové schopnosti formou hravých cvičení, kde zároveň zistia, na aký šport majú najlepšie predpoklady.

Prostredníctvom vývojovej kineziológie sa uplatňujú v tréningu cvičenia, ktoré pomáhajú deťom vykonávať pohyb správne a kompenzovať zlé pohy-

bové vzory, ktoré súvisia so sedením v škole, pri počítači a pod. A aby naučili deti využívať svoje schopnosti a rozvíjali všetku silu, ktorá v nich je, vytvorili psychologickú prípravu, ktorá pozostáva z relaxácie, koncentrácie a vizualizácie, opäť hravou formou.

Monika Floriánová, foto ZŠ Haniska

Šesťdňový maratón malých divadelníkov

„Bolo to extrémne vypätie - zorganizovať a viesť letný divadelný tábor pre 17 detí a to takmer bez financií, pretože KSK nám podaný projekt neschválil. No nakoniec to všetko stálo za to. Úžasná tvorivosť detí dostala priestor,“ rozpráva nám vedúca a režisérka v jednej osobe **Monika Neksová** z OZ NAHOME. V Belži pod jej vedením a za podpory asistentky réžie **Renátky Svákovej**, kolegu **Eduarda Garbára**

V ríši divov

majúceho na starosti hudobnú zložku a scenografa **Martina Prochádzku** si deti za šesť dní stihli nacvičiť pesničky a texty, vyrobiť kulisy i kostýmy a v nedeľu predviesť svojim rodinám a ďalším Belžanom predstavenie Alica v krajine zázrakov.

Malí divadelníci zo Sene, Hanisky, Košíc a hlavne z Belže ochutnali autentický scenár, profesionálne nadšené vedenie ako aj prajnosť známych aj neznámych. Potlesk bol velikánsky. Zaiste by sa ich premiéra páčila aj autorovi tohto svetoznámeho príbehu **Lewisov**

vi Carrollovi a dievčatku **Alici Liddelejovej**, ktorej ho v roku 1865 napísal.

Opäť Monika Neksová: „Obec nám poskytla priestor a celkovo nám vychádzala v ústrety. Veľmi nám pomohli i Farby a Laky Kušnír z Košíc, ktoré nám venovali materiál na farbenie kulís. Gastroservis Marek Mruz nám zas grátis počas celého tábora dal denne 21 obedov.“

Spoluprácu so starostom obce **Ondrejdom Pravdom** si vedúca divadelného tábora zdarne vyskúšala na vlnajšom Mikulášovi, toto bola jej druhá aktivita u nás. Spoločne pouvažujú, ako autentickú tvorivosť detí a ich schopnosti komunikácie a empatie rozvíjať ďalej. „Bývam v Košiciach. No práve v regióne vidím obrovský potenciál. Netreba všetko - ako sa povie - tlačiť do mesta. Tvorivá dramatika je pre deti ako stvorená,“ hovorí pani Neksová na záver.

Katarína Čániová, foto oú

Prvý detský divadelný tábor spolu

Parezka našla nových rytierov

Motorika, rovnováha, koordinácia pohybov pri lukostrelbe, na chodúľoch či v detskej aréne s mäkkými zbraňami. Na takéto a podobné pohybové aktivity sa zamerlal integračný turnaj na stredoveké motívy, ktorý pre svojich detských členov, ich rodičov ale i širokú verejnosť pripravilo združenie Parezka na 2. septembra v Ždani. Mohlo sa zrealizovať vďaka podpore nadácií spoločností Tesco a Allianz. Novinkou po-

dujatia, ktorá si okamžite získala veľkú obľubu, sa stalo zariadenie „mincmajster“ na razenie mincí „pareziakov“, ktoré súťažiaci získavali za svoje výkony. Na oplátku si za ne mohli vymeniť rôzne zaujímavé predmety. Akcia opäť ukázala, že hranice medzi zdravými a hendikepovanými deťmi sa môžu niekedy úplne stratiť. Celkové víťazstvo si odniesol malý rytier Maximilián.

text a foto parezka, red. krátené

Tip na výlet s otáznikom: ako s kosením?

Pod Skalku aj cyklolávku

Prijemná cesta od železničnej stanice smerom dolava k rieke Olšava, zaujímavé info a foto na nových paneloch, asi po 20 minútach chôdze v záverečnom prudkom, no krátkom stúpaní nádherný výhľad do krajiny - na Košickú kotlinu, Slanské a Zemplínske vrchy i Slovenské rudohorie. To všetko ponúka Skalka pri Nižnej Myšli. A ako sme sa presvedčili, mohla by ponúknuť omnoho viac. Keby sme sa my návštevníci mohli dostať bližšie k Olšave a pokochať sa výhľadom na jej tečúce vody alebo si oddýchnuť v prístrešku na magickom mieste pod Skalkou, kde voľakedy žili lovci mamutov, jestvoval kameňolom a do roku 1991 aj rímska osada. Je však zarastené žihlavou a vysokou trávou.

Okolie náučného chodníka nutne treba pravidelne kosiť. Aspoň dva razy ročne. Sprievodkyňou je nám je **Helena Peterčáková** z iniciatívneho OZ Dúhova

stonožka v obci, vďaka ktorému náučná trasa vznikla a bola dôkladne vyčistená. Pani Helena neskrýva sklamanie...

► Nájdu riešenie?

Skalka ako známa archeolokalita a výhľadový bod sa stáva známou aj prostredníctvom početných „gúgl“ tipov na výlety. Obrátili sme so shakespearovskou otázkou Byť či Nebyť, resp. Kosiť či Nekosiť, na starostu obce **Miroslava Sisáka**. Zareagoval ústretovo: „Viem, o čom hovoríte. Celá iniciatíva stojí len na pár nadšencoch, medzi ktorých patria aj manželka Peterčákovci. Nedávno som vyzýval členov obecnej zastupiteľstva, aby pomohli odstrániť žihlavu a náletový porast. Zatiaľ som tam kosil sám, pretože máme len jedného VPP-čkára na túto činnosť pre celú Nižnú Myšľu. Ved' akoby nám práca išla od ruky, keby sme kosili naraz

Parádný výhľad do krajiny

viacerí! Sú to stovky metrov. Opäť tam pôjdem, hoci aj sám..."

► Novinka pre peších aj cyklo

Starosta nám povedal aj dobrú správu. Z iniciatívy KSK a starostov bude cez Olšavu vybudovaná cyklolávka, ktorá prepojí Skalku s Myšľanskou vyhládkou nad riekou Olšavou v katastri Vyšnej Myšle a spojí tak zaujímavosti dvoch obcí vrátane Koscelka. Má byť hotová v budúcom roku. A je sa naozaj na čo tešiť, pretože všetky spomínané zaujímavosti ležia blízko seba, v srdci krajiny. Len ich spojiť.

Poznámka autorky: Pán starosta splnil slovo. Niekoľko dní po rozhovore nám dal vedieť, že - ako povedal - s Božou pomocou je aj na jeseň Skalka pokosená. Témou sa budú opäť zaoberať na obecnom zastupiteľstve. Možno aj za pomoci inšpiratívnych riešení z iných turisticky zaujímavých lokalít.

Katarína Čániová, foto autorka

Viete, že...?

- na Skalke boli prechodné obydlija lovcov mamutov z paleolitu, možno aj 100 tisíc rokov pred nami, a aj v Gyňove našli úlomky kostí pravekých zvierat - mastodonta a mamuta?
- na brehoch Olšavy boli objavené taviace pece - znak dávnej hutníckej činnosti?
- Skalka je útvar lávového prúdu z treťohorného vulkánu Bradlo, čo je vlastne magmatická hornina andezit?
- pod Skalkou bol lom a mlyn na kameň a to od roku 1924? A že v roku 1931 do 50 zamestnancov vyťažilo až 12 tisíc kubíkov horniny?
- popri Olšave vedú dve železničné trate? Jedna bola spojzdrnená v roku 1872 ako pokračovanie Košicko-bohumínskej železnice smerom do Čiernej nad Tisou a druhá vybudovaná roku 1952 ako súčasť Trate mládeže?
- železničný most ponad Olšavu je ukázkou skvelej industriálnej architektúry z roku 1925?

Západ slnka na Skalke. Helena Peterčáková, jej kamarátka Vierka z Banskej Štiavnice a manželka Bohušovci

Vychádzková trasa na Skalku aj na jeseň pokosená!

Čím má viac slnka, tým je krajšia

Ruža Generál Štefánik

Nádherný modrofialový kričkovú ružu Generál Štefánik má v Prezidentskej záhrade zasadenú naša hlava štátu. Čestné miesto dostala kráľovná kvetov toto leto aj v Rozáriu u Bohušov v Nižnej Myšli.

Iniciátorom bola Spoločnosť Miroslava Rastislava Štefánika (SMRŠ), ktorá šiesty rok rozvíja spomienkový projekt Sto ruží pre Štefánika. V rámci neho na vhodných miestach Slovenska, najmä tam, kde sú kluby SMRŠ alebo školy či iné ustanovizne nesúce jeho meno, postupne vysádzajú sto kričkových ruží odrody Štefánik. „Tešíme sa ich iniciatíve. Prišla spontánne a ja som s man-

želom rovnako spontánne súhlasila," vraví **Anna Bohušová**.

Zaujímavá je história tejto odrody. Vypestoval ju v rokoch 1931-1932 český šľachtiteľ **Jan Böhm** na znak úcty zakladateľovi československého štátu. Ružu objavila pri svojich cestách do Olomouca v tamojšom rozáriu členka Správnej rady SMRŠ **Jolana Prochotská** (na snímke v modrom klobúčiku), ktorá spolu s **Pavlom Masarykom** z klubu v Piešťanoch spomínanú iniciatívu naštartovala.

Vlastnosti má ruža ako on - Štefánik. Odoláva veľmi dobre mrazom a chorobám. Aj pod -40 stupňov Celzia. Čím

Výsadby ruže Generál Štefánik v Nižnej Myšli sa zúčastnili členovia Spoločnosti Milana Rastislava Štefánika i starosta obce Miroslav Sisák

väčšie je teplo, tým krajšie sú jej voňavé kvety. Za silného slnka dostanú modrú farbu. Pri dotyku vôňu vydávajú aj listy. Nepestuje sa s inými ružami. Veľmi dobre sa hodí k pomníkom.

Aj ten v nižnomyšľianskom rozáriu má podobu netradičnej malej travertínovej mohyly. Postarali sa o ňu manželka Bohušovci.

kčj, foto RuB a Jozef Buffa

Zápolenie furmanov a ich koní

Vo Vyšnej Myšli sa po roku opäť stretli furmani z celého Slovenska na furmanských pretekoch.

Za krásneho počasia až 15 párov koní, dvakrát viac ako na 1. ročníku, so

svojimi pánni súťažilo v práci s vozom a s 8-metrovou kladou okolo prekážok a v ťažkom ťahu. Najšikovnejší boli **Jozeľ Burík ml.** s pomocníkom **Michalom Brutovským** a koňmi Timurom

a Gabou z Belej nad Cirochou. Domáci **Martin Guľa** s **Rudolfom Bačom**, Hugom a Liborom skončili na 13. mieste.

Zvedaví diváci sa mohli 9. septembra pozrieť na koňoch i na koči, pozorovať

prácu umeleckého kováča **Gabriela Nemčíka** či zahrať si bublinový futbal. Rodáci z Vyšnej Myšle pripravili aj mini ZOO s labutími husami, malými zajáčikmi či kuriatkami, ktoré lákali hlavne deti. V zvieracom duchu sa niesla aj tombola, ktorej hlavnou cenou bolo živé prasa.

Pre návštevníkov furmanských pretekov navarili členovia OZ Sasanka tvarohové, bryndzové a kapustové halušky, napiekli komperniki a nalešníci a podávali kávu melta. Členovia poľovníckeho združenia Družba prispeli poľovníckym guľášom a obec zabezpečila ďalšiu pochúťku - fazuľový guľáš a kapustu s mäsom.

Ako uviedol starosta Vyšnej Myšle **Marek Habina**, podujatie pomohla zrealizovať Asociácia furmanov Slovenska a aktívne ho podporili poslanci OZ, zamestnanci obce, rodáci a sponzori.

Monika Floriánová,
foto ocú Vyšná Myšľa

Úžasná sila a zručnosť koní

Olympiáda v Seni

Už po šiesty raz sa Základná škola v Seni zaregistrovala na Slovenskom olympijskom a športovom výbore s cieľom zorganizovať školský Olympijský deň. Deti od prvákov po deviatakov súťažili v atletických disciplínach ako skok do

dialky, hod kriketovou loptičkou, beh na 60 metrov či štafeta. Osem sponzorov prispelo hodnotnými cenami a vďaka nim ani jeden účastník neodšiel bez odmeny.

Zuzana Sitášová/red foto FB ZŠ Seňa

Hanišťan na majstrovstvách veteránov

Bronzový atletický veterán **Tomáš Papuga ml.** (vpravo)

Tomáš Papuga ml. obsadil 3. miesto v behu na 400 m na Majstrovstvách Slovenska veteránov v atletike v Žiline. Preteká za klub AK Slávia TU Košice, no trénuje individuálne na ihrisku v Haniske, v posilňovni v Sokol'anoch i na atletickom štadióne TU Košice. Približne tri mesiace pred pretekmi je to 4 až 5 tréningov do týždňa. Prvé preteky absolvoval vo veku 39 rokov na Halových majstrovstvách SR v Bratislave v roku 2019. Doteraz sa zúčastnil na šiestich majstrovstvách a získal tri bronzové medaily - dvakrát v behu na 400 m a raz v behu na 200 m. Štartuje v kategórii masters, čo sú pretekári nad 35 rokov. Súťaží aj v šprintoch na 60 a 100 m. Držíme prsty na ďalších pretekoch.

Miloš Barcal, foto archív T. P.

V Čani opäť lezúni

V Čani sa 29. júla konal ďalší ročník obľúbených bežeckých pretekov pre deti. Podujatie je osobitne prítiahľivé tým, že na ňom môžu súťažiť aj lezúni, teda detičky, ktoré ešte nevedia chodiť. Netreba vari dodávať, že aj tohtoročná edícia mala veľký úspech.

(tob/rj)

Futbal je fenomén. Najpopulárnejší šport, hrá sa v každom kúte sveta. Z kolísky, ktorá bola zrejme na britských ostrovoch, dobyl celú planétu. Čaňu nevynímajúc.

Organizovaný šport s koženou loptou mal svoje začiatky v roku 1921, o dva roky sa začali oficiálne súťaže. Dnešné futbalové ihrisko leží stále na miestach niekdajšieho obecného tábora pri Myslavke. V tých časoch si hráči obliekli dresy doma a kráčali dedinou na zápas, prípadne ich priviezol povoz, bicykel či vlak. Sponzorovali ich bohatší gazdovia, pohostenie po zápasoch pozostávalo najmä z domácich produktov.

Cez II. svetovú vojnu patrila Čaňa Maďarsku, a tak sa súťažilo s klubmi ako Encs alebo Szikszó. Rozvoj nastal po vojne, za pomoci JRD Čaňa a miestneho národného výboru. Spája sa najmä s menom predsedu klubu **Imricha Šandora**. Osemdesiate roky priniesli najväčšie úspechy v celoslovenskom meradle – postup do druhej najvyššej futbalovej ligy, teda prvej slovenskej (vyššia bola už len federálna), kde zotrvali sedem sezón. V tom čase viedol klub **František Bujdoš**.

Po stagnácii v 90. rokoch sa oživenie futbalu v Čani okolo roku 2000 spomína v súvislosti so prezidentom **Lubomírom Romanom** a sponzorom Hydina Košice. Vtedy sa dvakrát podaril postup do 2. slovenskej ligy. Plné tri-

Storočie s „koženou“

Mužstvo Čaňa koncom 60. rokov, vpravo Imrich Šandor

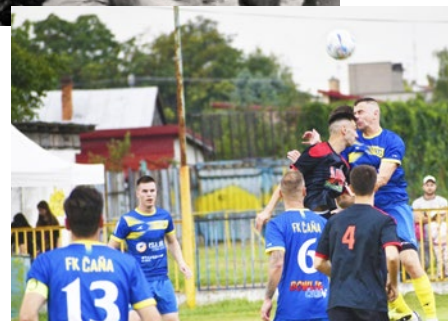
búny opraveného štadióna hostili aj 3 000 divákov.

Z hráčov-rodákov treba spomenúť **Štefana Šandora**, ktorý v sezóne 1969/1970 hral za Bohemians Praha. Medzi dorasteneckých majstrov republiky sa zaradili **Ludovít Fialek** (1970/71, Lokomotíva Košice) a **Ján Rentko** (2009/2010, Ružomberok).

Na všetky tieto milníky sa spomínalo

2. septembra na oficiálnych slávnostiach. Hostia vyzdvihli prístup obce Čaňa ako dlhoročného a spoľahlivého podporovateľa klubu. Ten aktuálne pôsobí vo IV. lige, vo východnej skupine Východoslovenského futbalového zväzu. V rámci osláv sa hral majstrovský zápas s Medzevom, skončil sa 1:3 pre hostí.

Anton Oberhauser, foto Ján Falis a archív Štefana Szilágyiho

Dnešní hráči v súboji s Medzevom

60 rokov futbalu v Kokšove-Bakši

Veríme v budúcnosť

Osláviť 60. výročie založenia futbalového klubu TJ FK Kokšov-Bakša inak než futbalom? Určite nie... Na ihrisku to v deň osláv 1. júla poriadne žilo.

Najprv sa predviedla mládež vo vekových kategóriách U9 a U11 na turnaji deviatich mužstiev z Čaňa, Valalík, Blazíc, Ploského a domácej „Bakše“. Popoludní si zmerali sily v exhibičnom zápase mužstvá výberu Kokšov-Bakša a starí páni VSS Internacionáli.

Oslava pokračovala v kultúrnom dome, kde prezident klubu **Marek Stoľár** a starosta obce **Mikuláš Hudák** ocenili pamätnými plaketami, okrem iných, troch pamätníkov futbalu a zakladajúcich členov telovýchovnej jednoty (TJ) **Mikuláša Kajatiho**, **Štefana Matisa** a **Mikuláša Vargu**, ktorí si napriek veku ešte spomínajú na prvé zasadnutie v marci 1963. Titul hráča desaťročia získal kapitán terajšieho A mužstva (hrá VI. ligu Košicko-gemerskú VsFZ) **Ivan Stoľár**, ktorý je aj majster Slovenska v malom futbale. Z odchovcov klubu sa najďalej prekopal **Marcel Korinek**, ktorý v rokoch 1994 – 97 hral I. ligu

v tímoch FC Košice a Lokomotíva Košice. Nechýbali slová vďaky všetkým, ktorí prispeli a naďalej prispievajú svojou pomocou pri rozvoji futbalu v Kokšove-Bakši.

► Mladí pokračovatelia

Chlapci futbalovej prípravy U11 vycestovali 8. júla na ďalší medzinárodný turnaj, tentokrát do Krakova. Vyzbrojení minuloročnými skúsenosťami z Čiech zvädzali vo vysokých teplotách súboje s rovesníkmi z Poľska a zaistili si v skupine druhé miesto. Nasledujúci hráci

Mladí futbaloví nasledovníci v Poľsku

deň sa v zápasoch o umiestnenie darilo menej. Skončili na 6. mieste z celkovej počtu 16 mužstiev. Odniesli si veľmi cenné skúsenosti a pekné zážitky.

Určite ich potešilo stretnutie s najlepším futbalistom Slovenska **Marekom**

Hamšíkom doma na ihrisku, keď sa tu 23. júla konali tri zápasy Memoriálu Jozefa Kopejtku mužstiev FC Tatran Prešov, RSC Hamsik Academy a Spartán Myjava.

Monika Floriánová, foto ocú

Hráči exhibičného zápasu

Úspešná cezhraničná premiéra

Tri disciplíny, dve krajiny, jeden cieľ. Tak znelo heslo 1. ročníka Pretekov Slanských vrchov, ktorého sa zúčastnilo 125 cyklistov a bežcov zo Slovenska a Maďarska. V Skároši štartovali cestní a horskí cyklisti, v susednej Hollóháze bežci.

Prekonávanie samých seba i osobných rekordov po približne 11 km trasách končilo v areáli pekného kaštieľa v obci Lászlótanya. Do pretekov sa zapojili aj dvaja naši starostovia, **Lubomír Vranka** (Skároš) s číslom 1 skúsil bežeckú trať a **Miloš Barcal** (Haniska) časovku do vrchu na cestnom bicykli. Akciu usporiadalo OZ Time4fun v spolupráci s obcou Skároš a maďarskými združeniami Laktát Sport Team s.e. a Kiszvárd és Környéke Bringások s.e.

mí/ao, foto Milan Bagoni

Horúco v horách

Už po 43. raz sa vydali turisti na Prechod slanským pohorím. Pri príležitosti výročia SNP vyrazili z troch stanovišť v usporiadateľských obciach (Vyšná Myšľa, Nižná Myšľa a Skároš) a stretli sa na chate Karolka. V lone prírody ich čakalo občerstvenie, ktoré tohto roku zabezpečovala obec Vyšná Myšľa – guláš, čapovaná kofola a pivo. *red/ocú*

Kalendár podujatí

- 8. októbra Valalická krojovaná paráda
- 14. októbra Beh Nižnou Myšľou
- 11. a 12. novembra Oblastná výstava zvierat, Geča
- 17. decembra Vianočný koncert ZUŠ Valaliky

Šou, pri ktorej sa tajil dych

Saltá nad Gečou

Motorka letí až 22 metrov

Od klasiky k freestyle motokrosu. Predstavte si motocykle a ich jazdcov, ako sa rozbehnú po nábehovej rampe, vo veľkej rýchlosti vyletia pod uhlom do výšky, spravia salto či dokonca dve a bezpečne pristunú v nafukovacom vankúši.

Adrenalin čo len si predstaví, nieto ešte vidieť na vlastné oči! A presne takúto šou priniesol do domovskej Geče **Jaroslav Lengyel**.

V novembri to bude rok, čo sa začal venovať tomuto extrémnemu druhu športu. Teraz je pravdepodobne jediným slovenským aktívnym jazdcom. Keďže u nás pre takéto aktivity zatiaľ úplne chýba infraštruktúra, Jaro sa učil „freestajlu“ (známemu aj ako FMX)

v Čechách. Pomáhali mu športovci medzinárodného formátu, napríklad **Li-bor Podmol**, majster sveta, účastník X-Games či legendárneho Dakaru. Alebo **František Máca**.

Ten prišiel aj do Geče, pridali sa traja motokári a dvaja cyklisti. Siedmym do partie, ktorý sa predstavil niekoľkým stovkám platiacich divákov v sobotu 5. augusta, bol práve Jaro. Na konci podujatia, ktoré sa vydarilo a prebehlo bez zranení, neskrýval dojatie. „Pre mňa veľký deň. Mal som česť zajazdiť s ozajstnými FMX jazdcami a to po prvýkrát na veľkej rampe a dokonca na domácej pôde. Obrovské ďakujem všetkým, ktorí pomáhali. Dúfam, že ste sa u mňa cítili ako doma,“ napísal na svoj fejsbuk.

Podujatie podporilo mesto Košice a hrdý bol naň aj starosta **Patrik Rusňák**. Trať sa začala stavať vo štvrtok a v piatok sa konala šou aj pre asi 30 špeciálnych divákov – deti zo stacionára v Košiciach, ktoré mohli aspoň na chvíľku zabudnúť na ťažkú životnú situáciu. Jaro verí, že o rok sa šou do Geče vráti znova a že tento vzrušujúci šport priláka čoskoro ďalších vyznávačov.

Anton Oberhauser, foto FB J. Lengyela a Instagram

Jaroslav Lengyel sa zdraví s fanúšikmi

Abovský hlásnik, štvrtročník Regionálneho združenia obcí Hornád. Adresa: Osloboditeľov 22, Čaňa, IČO: 319 65 041, **redakcia:** Communication House, s.r.o., **adresa:** Havanská 19, 040 13 Košice, **e-mail:** regionhornad@gmail.com, **web:** www.regionhornad.sk, **vedúca redaktorka:** PaedDr. Katarína Eva Čániová - tel: 0905 812 883, **predseda redakčnej rady a redaktor:** Mgr. Anton Oberhauser - tel. 0905 497 971, **redaktorka:** Ing. Monika Floriánová, **redakčná rada:** Ing. Miloš Barcal, Ing. Ján Kokarda, Ing. Štefan Petrik, Michal Rečka, Mgr. Denisa Vargová, JUDr. Lubomír Vranka, **distribúcia** - Obecný úrad Ždaňa, tel. 055/698 00 21. Vychádza ako štvrtročník pod registračným číslom EV 3592/09, ISSN 1339 - 2549, **sadzba:** Jozef Veselý - FOGRA studio Košice, **tláč:** ROTAPRINT, s.r.o. Redakcia nezodpovedá za obsah doručenej inzercie.